

RIKSFÖRENINGEN FÖR INFEKTIONSSJUKSKÖTERSKOR

KOMPETENSBEKRIVNING
AVANCERAD NIVÅ

Specialistsjuksköterska inom infektionssjukvård

Produktionsfakta

UTGIVARE: Svensk sjuksköterskeförening, 2026

GRAFISK FORM & REPRO: Losita Design AB

ILLUSTRATIONER: Adobe Stock/montage

ISBN-NR: 978-91-85060-91-7

FÖRORD

Infektionssjukvård är ett komplext och föränderligt område inom hälso- och sjukvården, präglad av nya behandlingsmöjligheter, ökande antibiotikaresistens och globala hälsohot. Inom detta område har specialistsjuksköterskan en avgörande roll i att säkerställa en evidensbaserad, säker och personcentrerad vård.

Kompetensbeskrivningen för specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård avgränsar och definierar det specifika kunskapsområdet samt de professionella kompetenser som krävs för att möta både aktuella och framtida utmaningar. Den är utformad som ett stöd för kliniskt verksamma specialistsjuksköterskor, arbetsgivare, utbildningsanordnare och beslutsfattare. De definierade kompetenserna har identifierats genom en svensk modifierad Delphi-studie*, vilket säkerställer deras vetenskapliga legitimitet och kontextuella relevans inom svensk hälso- och sjukvård.

*Murphy, J. P., Haid, J., Härlin, E., & Hörberg, A. (2026). *Competencies of the Swedish Nurse Specialist in Infectious Care: A Modified Delphi Study* [Manuscript submitted for publication]

SYFTE

Syftet med kompetensbeskrivningen är att på nationell nivå tydligt definiera den fördjupade kunskap och de avancerade färdigheter som utmärker specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård.

Kompetensbeskrivningen ska:

- tydliggöra den förväntade kompetensen och fungera som ett stöd för arbetsgivare, högskolor, yrkesverksamma och beslutsfattare
- främja en jämlik, personcentrerad och patientsäker hälso- och sjukvård
- synliggöra specialistsjuksköterskans utveckling, forskning och kvalitetsförbättring inom infektionssjukvården.

BAKGRUND

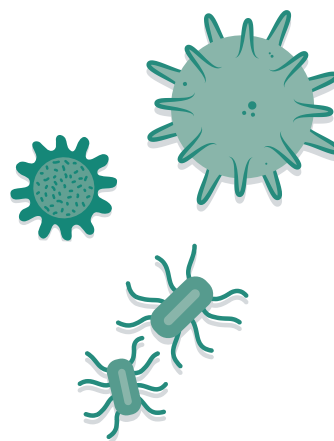
Infektionssjukdomar har historiskt utgjort ett betydande hot mot människans överlevnad. Trots stora framsteg inom mikrobiologi, immunologi, hygien, antibiotikabehandling och vaccinationsprogram kvarstår omfattande globala utmaningar. Faktorer som antibiotikaresistens, klimatförändringar, migration, globalisering och väpnade konflikter påverkar epidemiologiska mönster och ökar sårbarheten i vårdssystemen. Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård har en central och strategisk funktion i att organisera, leda, utbilda och utveckla vården för att möta både aktuella och framtida behov. Detta innefattar att tillämpa evidensbaserad kunskap, främja interprofessionellt samarbete och säkerställa kvalitets-säkrad vård i komplexa och föränderliga kontexter.

ETISKT FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Inom infektionssjukvård arbetar specialistsjuksköterskan utifrån ICN:s etiska kod som utgör grunden för sjuksköterskans professionella ansvar.

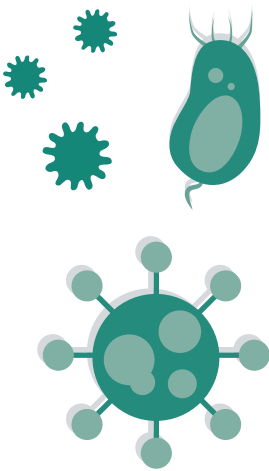
Infektionssjukdomars komplexitet kräver ett holistiskt och reflekterande förhållningssätt där patientens integritet, autonomi och delaktighet alltid står i centrum. Specialistsjuksköterskan ska kunna hantera etiska dilemman, initiera svåra samtal och bygga förtroendefulla relationer även i känsliga vårdssituationer.

Med fördjupad kunskap inom infektionssjukvård bidrar specialistsjuksköterskan till säker vård, kunskapsutveckling och systematiskt förbättringsarbete. Rollen omfattar även förmågan att genomföra och utvärdera fysiska hälso-bedömningar på ett etiskt och professionellt sätt. Specialistsjuksköterskan verkar både ur ett lokalt och globalt hälsoperspektiv och ansvarar för att vården präglas av professionalitet, jämlikhet och personcentrering.

OMVÅRDNAD

Omvårdnad inom infektionssjukvård utgår från respekt för mänskliga rättigheter, patientens värdighet och delaktighet. Specialistsjuksköterskan har ett fördjupat ansvar för att förebygga smittspridning, bryta smittkedjor och säkerställa en evidensbaserad och personcentrerad vård. Arbetet omfattar bland annat vård av patienter med multiresistenta bakterier och smittsamma infektioner, korrekt användning av skyddsutrustning samt tillämpning av smittskyddslagen och nationella riktlinjer. Genom epidemiologisk analys och förståelse för globala vårdkontexter bidrar specialistsjuksköterskan till ökad beredskap, patientsäkerhet och kvalitet i vården.

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska kunna:

- tillämpa fördjupad kunskap om multiresistenta bakterier, deras uppkomst, smittvägar och strategier för att bryta smittkedjor
- vårda och behandla patienter med multiresistenta bakterier utifrån evidensbaserad kunskap och gällande riktlinjer
- ha fördjupad kunskap om blodburna infektioners etiologi, smittvägar och preventiva strategier
- identifiera och förstå smittvägar både i sjukhusmiljö och samhälle och genomföra riksbedömningar för smitta efter exponering
- tillämpa fördjupad kunskap och förståelse för korrekt på- och avtagning av personlig skyddsutrustning vid olika infektionssjukdomar
- ha grundläggande kunskap om smittskyddslagen och dess tillämpning i klinisk praxis
- förstå och tillämpa smittskyddsåtgärder samt nationella riktlinjer vid smittsamma sjukdomar
- identifiera symtom kopplade till mycket smittsamma och allvarliga sjukdomar
- förstå och analysera epidemiologisk spridning av infektionssjukdomar i kontexter präglade av krig, konflikter och katastrofer
- ha fördjupad epidemiologisk kunskap om infektionssjukdomar på både nationell och global nivå med fokus på spridningsmönster, riskfaktorer och preventiva strategier.

KÄRNKOMPETENSERNA

Specialistsjuksköterskan har en fördjupad kompetens att självständigt leda och genomföra omvårdnad baserat på vårdens sex kärnkompetenser: personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap för kvalitetsutveckling, säker vård och informatik. Specialistsjuksköterskan ansvarar självständigt för ledarskap inom omvårdnad samt pedagogiska insatser för personer drabbade av infektionssjukdomar, deras närstående, kollegor och studenter. Specialistsjuksköterskan identifierar kontinuerligt sitt behov av ytterligare kunskap och tar ansvar för sin professionella utveckling på avancerad nivå.

Personcentrerad vård

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska integrera ett holistiskt och personcentrerat perspektiv i vården genom att systematiskt identifiera patientens fysiska, psykiska, sociala och existentiella behov. I nära samverkan med patienten och närstående ska specialistsjuksköterskan initiera, planera, genomföra och utvärdera vårdinsatser.

Patienten betraktas som en aktiv samarbetspartner med möjlighet att formulera individuella mål, delta i beslutsprocesser och medverka i utvärdering av vården. Specialistsjuksköterskan ska främja och motivera personcentrerade aktiviteter och processer inom infektionssjukvården med fokus på delaktighet, trygghet och kvalitetssäkrad vård.

Samverkan i team

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska kritiskt värdera och tillämpa interprofessionellt samarbete för att säkerställa en helhetssyn på patientens vård. Detta innefattar att tydliggöra roller, fördela ansvar, dela specialistkunskap och skapa förutsättningar för ett effektivt teamarbete.

Ledarskap

Ledarskap inom infektionssjukvård utgör en central kompetens för specialistsjuksköterskan och innefattar förmågan att leda, samordna och utveckla interprofessionella team i såväl vardagliga som extraordinära vårdssituationer. Med utgångspunkt i ett etiskt och evidensbaserat ledarskap ansvarar specialistsjuksköterskan för att främja samverkan, beslutsfattande och kvalitetssäkrad vård vid komplexa situationer, såsom krig, katastrofer och humanitära insatser. Genom att tillämpa ett reflekterande och situationsanpassat ledarskap skapas förutsättningar för trygghet, effektivitet och professionell utveckling inom hela vårdteamet.

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska kunna:

- initiera och leda omvårdnadsprocessen genom att systematiskt analysera komplexa vårdssituationer, kritiskt värdera evidens och fatta välgrundade beslut med patientens individuella behov och säkerhet i centrum
- tillämpa evidensbaserad kunskap och förståelse för ledarskap, strategisk planering och interprofessionellt samarbete vid omhändertagande av patienter med infektionssjukdomar i kontexten av väpnade konflikter, katastrofer och humanitära insatser
- leda interprofessionella team och främja effektiv samordning samt beslutsfattande i pressade situationer.

Pedagogik

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård har ett övergripande pedagogiskt ansvar som omfattar att främja lärande, kunskapsutveckling och kompetensöverföring inom såväl patient- som professionsrelaterade sammanhang. Genom ett evidensbaserat och reflekterande förhållningssätt initierar, planerar och genomför specialistsjuksköterskan pedagogiska insatser som stärker individers och grupperns förståelse, handlingsberedskap och självständighet. Det pedagogiska uppdraget syftar till att stödja lärandeprocesser hos patienter, närstående, kollegor och studenter samt att bidra till en vårdkultur som präglas av kontinuerlig kunskapsutveckling och kvalitetssäkring.

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska kunna:

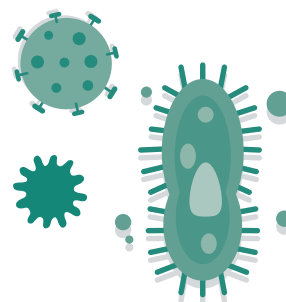
- initiera, planera och genomföra pedagogiska insatser för patienter och deras närstående samt kollegor och studenter
- utbilda patienter i egenvård, patologi och smittvägar relaterat till infektionssjukdomar
- handleda studenter på grund- och avancerad nivå, främja erfarenhetsbaserat lärande bland sjuksköterskestudenter
- handleda och stödja kollegor i att utveckla sin kliniska situationsmedvetenhet för att förebygga risken för kritiska händelser i vårdmiljön
- stödja mindre erfarna kollegor genom reflektion och klinisk handledning
- bidra till utbildningsinsatser i klinisk miljö och delta i externa utbildningsinitiativ.

Evidensbaserad vård

Specialistsjuksköterskan ska integrera patientens individuella behov med tillgänglig vetenskaplig evidens och klinisk expertis samt kritiskt granska forskningsresultat, omsätta dem i klinisk praxis och bidra till utveckling av vårdprogram och riktlinjer.

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska kunna:

- söka, kritiskt utvärdera och implementera omvårdnadsforskning och vårdteorier i klinisk praxis
- främja en evidensbaserad kunskapskultur inom vårdverksamheten
- genomföra systematiska litteraturoversikter och utveckla evidensbaserade riktlinjer inom den yrkesspecifika organisationen
- initiera och medverka i forsknings- och utvecklingsarbete enligt vetenskapliga principer
- upprätthålla evidensbaserad kunskap om korrekt mikrobiologisk provtagning och provhantering
- kritiskt granska och utvärdera läkemedelsordinationer vid hantering av infektionssjukdomar
- integrera etiska principer och evidensbaserad kunskap i vårdens utformning.

Säker vård

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård tillämpar sin specialistkunskap för att systematiskt identifiera risker, analysera komplexa situationer och implementera evidensbaserade åtgärder som förebygger vårdskador. Genom att leda, samordna och prioritera vårdinsatser säkerställs en hög grad av patientsäkerhet. Specialistsjuksköterskan har även förmågan att utvärdera och utveckla vårdprocesser, samt att främja patientens delaktighet och autonomi för att vården alltid ska utgå från individens behov.

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska kunna:

- upprätthålla hög klinisk situationsmedvetenhet för att tidigt identifiera riskfaktorer och vidta preventiva åtgärder som minimerar risken för utveckling av kritiska tillstånd hos patienter
- snabbt upptäcka, bedöma och analysera symtom och tecken på infektiösa sjukdomstillstånd såsom exempelvis vid nekrotiserande fasciit, akut bakteriell meningit och septisk chock
- tillämpa avancerad kunskap om olika typer av vaskulära och intravaskulära infarter samt deras potentiella komplikationer, i syfte att förebygga och minimera risken för vårdrelaterade skador
- bedöma indikationer för central venös infart samt föreslå och motivera initiering utifrån patientens kliniska status och behandlingsbehov
- tillämpa avancerade medicintekniska färdigheter vid vård och behandling av infektionssjukdomar.

Förbättringskunskap för kvalitetsutveckling

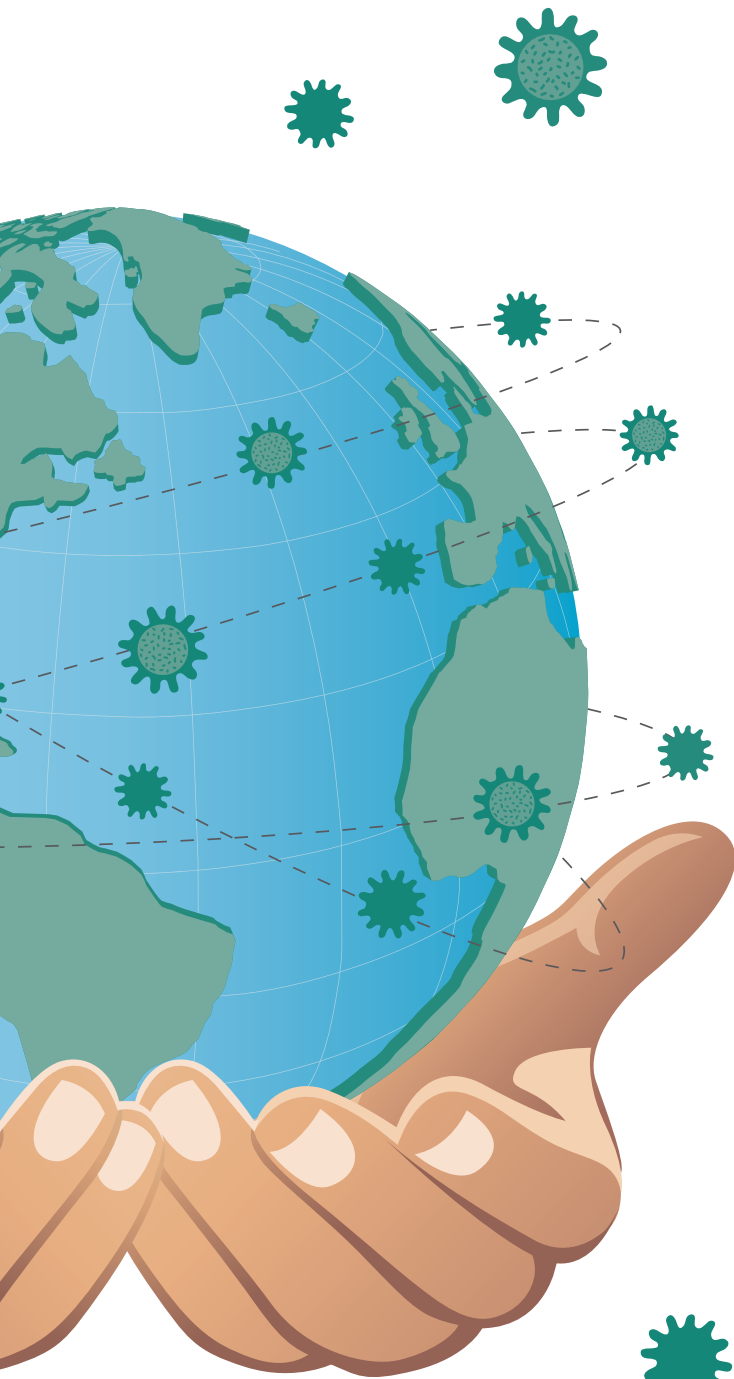
Specialistsjuksköterskan ska kritiskt analysera vårdprocesser, identifiera förbättringsområden och implementera systematiska kvalitetsförbättringar. Specialistsjuksköterskan ska involvera patienter och närstående i utvecklingsarbete och samverka med akademiska instanser och professioner.

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård ska kunna:

- bidra till minskad antibiotikaresistens genom att tillämpa avancerad kunskap om antibiotika och dess användning
- planera, genomföra och utvärdera kvalitetsförbättringar med stöd i avancerad kunskap och evidensbaserad praxis
- identifiera och ha kunskap kring lämpliga empiriska antibiotikaval för vuxna patienter inom slutenvården
- bedöma behov av, föreslå samt motivera smittförebyggande och smittskyddande åtgärder utifrån aktuell kunskap och gällande riktlinjer.

Informatik

Specialistsjuksköterskan ska analysera och tillämpa informations- och kommunikationsteknologi (IKT) för att stärka vårdens kvalitet och tillgänglighet. Specialistsjuksköterskan ska kritiskt granska digitala verktyg, säkerställa patientsäkerhet i informationsöverföring och aktivt bidra till utvecklingen av e-hälsa.

Verksamhetsområden

Specialistsjuksköterskan inom infektionssjukvård kan verka inom flera olika områden, till exempel:

- Slutenvård och akutsjukvård
- Öppenvård, primärvård och kommunal vård
- Vårdhygien, Smittskydd och Strama
- Sprututbytesverksamhet och arbete med migrationsrelaterad hälsa
- Forskning, utveckling, utbildning och chefskap
- Internationella uppdrag och global hälsa

Specialistkompetensen bidrar, oavsett verksamhetsområde, till förbättrad vårdkvalitet och ökad patientsäkerhet samt främjar både utbildning och ett systematiskt arbete med infektionsprevention.

ARBETSPROCESS

Arbetet med att ta fram kompetensbeskrivningen för specialistsjuksköterskor inom infektionssjukvård har initierats av styrelsen för Riksföreningen för infektionssjuksköterskor i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening. Utvecklingen har genomförts av en arbetsgrupp bestående av erfarna specialistsjuksköterskor och inkluderat en delphi-studie som utgör den vetenskapliga grunden för dokumentet. Studien har genomförts i samverkan mellan flera universitet, där Jason Murphy, programansvarig för utbildningen till specialistsjuksköterska inom infektionssjukvård vid Röda Korsets Högskola, deltagit i processen. Programansvarig har även medverkat i granskningen av kompetensbeskrivningen, vilket har stärkt dess akademiska legitimitet och säkerställt att beskrivningen är väl förankrad i både utbildningens innehåll och klinisk praxis.

ARBETSGRUPP

Amelie Lidén, leg. sjuksköterska, specialistsjuksköterska inom infektionssjukvård. Infektionsmottagningen, Akademiska sjukhuset, Region Uppsala.

Emelie Härlin, leg. sjuksköterska, specialist-sjuksköterska inom infektionssjukvård. Akademiska sjukhuset, Region Uppsala (projektledare).

Helen Christiansen, leg. sjuksköterska, specialistsjuksköterska inom infektionssjukvård och medicin. Infektion, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg

Johannes Haid, leg. sjuksköterska, specialist-sjuksköterska inom infektionssjukvård. Västmanlands sjukhus, Västerås.

Magdalena Junghage, leg. sjuksköterska, specialistsjuksköterska inom infektionssjukvård. Smittskyddsenheten, Region Uppsala.

Sandra Egergren, leg. sjuksköterska, specialist-sjuksköterska inom infektionssjukvård. Akademiska sjukhuset, Region Uppsala.

Sara Adolfsson, leg. sjuksköterska, specialist-sjuksköterska inom infektionssjukvård. Skånes universitetssjukhus.

**Riksföreningen för
infektionssjuksköterskor**

**Riksföreningen för
infektionssjuksköterskor**

styrelsen@rfi.nu
rfi.nu

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tel 08-412 24 00
www.swenurse.se